

คติธรรมประจำสัปดาห์ “วฑฺฒติ — ย่อมเจริญ”

วฑฺฒติ อ่านตามภาษาบาลีว่า **วัด - ทะ - ตี** แปลว่า **ย่อมเจริญ** มีความหมายละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง ความเจริญด้วยอย่างอื่น เล็กน้อยมาก แต่ความเจริญด้วยคุณความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกนั้น เลิศกว่าความเจริญทั้งหลาย ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ดังนี้

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ความเสื่อมญาติ ความเสื่อมโภคะ ความเสื่อมยศ มีประมาณน้อย ความเสื่อมปัญญา ชั่วร้ายที่สุดกว่าความเสื่อมทั้งหลาย ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ความเจริญด้วยญาติ ความเจริญด้วยโภคะ ความเจริญด้วยยศ มีประมาณน้อย ความเจริญด้วยปัญญา เลิศกว่าความเจริญทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลาย จักเจริญด้วยความเจริญแห่งปัญญา ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้แล”

ในชีวิตประจำวัน การประสบกับความเสื่อม ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมจากญาติ ความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ ความเสื่อมยศ เป็นต้น ก็เป็นเรื่องธรรมดา ตราบใดที่ยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏย่อมมีโอกาสประสบกับความเสื่อมเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ความเสื่อมเหล่านี้ เป็นความเสื่อมที่มีประมาณน้อย เป็นความเสื่อมเพียงบางครั้งบางคราวเท่านั้น บางคราวอาจจะพ้นจากความเสื่อมเหล่านี้ ทำให้มีความเจริญด้วยญาติ ด้วยโภคทรัพย์และด้วยยศอีกก็เป็นได้ ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เพราะธรรมทั้งหลาย เป็นอนัตตา

ถึงอย่างไรก็ตาม ความเสื่อมที่กล่าวมานั้นเป็นความเสื่อมเพียงเล็กน้อยจริงๆ แต่ความเสื่อมปัญญา หรือ ปัญญาเสื่อมไป ซึ่งก็คือ ปัญญาไม่เกิด ไม่เจริญขึ้น นั้นเป็นความเสื่อมที่ยิ่งกว่าความเสื่อมทั้งหลาย เพราะเหตุว่า เมื่อปัญญาเสื่อมไปแล้ว กุศลธรรมประการต่างๆ ก็พลอยเสื่อมไปด้วย เป็นเหตุให้เกิดความเห็นผิด ความเข้าใจผิด เป็นเหตุทำให้การประพฤติปฏิบัติผิดไปด้วย ทำให้เกิดในอบายภูมิ อันจะเป็นเหตุตัดรอนไม่ให้กุศลธรรมและปัญญาเจริญขึ้นจนกระทั่งสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้

ในทางตรงกันข้าม ความเจริญประการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเจริญด้วยญาติ ด้วยโภคทรัพย์ และด้วยยศ เป็นต้น เป็นความเจริญที่มีประมาณน้อย ไม่ประเสริฐเหมือนกับความเจริญด้วยปัญญา เพราะเหตุว่าญาติก็ดี โภคทรัพย์ก็ดี ยศก็ดี เหล่านี้ ไม่สามารถติดตามไปในภพหน้าได้ ไม่ได้เป็นที่พึ่งที่แท้จริง แต่ความเจริญอันจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงนั้น ก็คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก ปัญญา เป็นที่พึ่งได้ทั้งในโลกนี้ ทั้งในโลกหน้า และเป็นเหตุให้บรรลุถึงประโยชน์อย่างยิ่ง กล่าวคือ การรู้แจ้งอริยสัจจธรรม ดับกิเลสประการต่างๆ ได้ในที่สุด แล้วจะมีความเจริญด้วยปัญญาได้อย่างไร ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูกไปตามลำดับ

เป็นที่น่าพิจารณาว่า ก่อนที่จะได้มีการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีความไม่รู้เป็นอย่างมาก แต่เมื่อมีการฟังพระธรรมแล้ว ก็ค่อยๆ ได้สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ทุกคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ตามความเป็นจริง แม้ในสมัยครั้งพุทธกาล ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ผู้ที่ได้เฝ้าได้ฟังพระธรรมจากพระโอษฐ์ พระธรรมที่ทรงแสดงก็ไม่พ้นจากสิ่งที่มีจริงๆ ทุกกาลสมัย ในสมัยนั้นพระธรรมที่ทรงแสดงกับผู้ที่ไปเฝ้าฟังพระธรรมก็ต้องเป็นเรื่องของสิ่งที่มีจริงในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น เห็นมีจริง ได้ยินมีจริง ได้กลิ่นมีจริง ลิ้มรสรู้รสต่างๆ มีจริงสภาพที่รู้เย็นหรือร้อนอ่อนหรือแข็งตึงหรือไหว ก็มีจริง แล้วก็ยังมีความคิดด้วย คิดก็จริง เป็นสภาพธรรมที่มีจริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่ใครเลยทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ทุกอย่างที่มีจริงในชีวิตประจำวันซึ่ง**ผู้ที่ยังไม่ได้ฟังพระธรรมจะถึงความเจริญด้วยปัญญาไม่ได้เลย** เพราะเหตุว่า ความเจริญจริงๆ ไม่ใช่ความเจริญทางวัตถุหรือความเจริญของความโลภะ ความติดข้อง ความต้องการ การแสวงหาสิ่งซึ่งคิดว่าน่าปรารถนา คือ ลาภ ยศสรรเสริญสักการะความสุขต่างๆ แต่ความเจริญจริงๆ ต้องเป็นความเจริญของจิตซึ่งมีปัญญาเริ่มเข้าใจสภาพธรรมที่กำลังมีกำลังปรากฏตามความเป็นจริง **เมื่อมีปัญญาเกิดขึ้น ผู้นั้นก็ย่อมเจริญด้วยปัญญา** จะกล่าวก็ได้ว่า **ความเจริญ คือ ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก** เพราะว่า ถ้าไม่มีความเข้าใจถูกเห็นถูก อะไรเจริญ? ความไม่รู้ เจริญคือเกิดมากขึ้น เพิ่มขึ้น นี่ก็เป็นสิ่งธรรมดาที่น่าคิด แต่บางคนก็ไม่ได้คิด ถ้าไม่มีความเข้าใจถูกความเห็นถูกเพิ่มขึ้นเจริญขึ้น อะไรจะเจริญ? ก็ต้องเป็นความไม่รู้ ซึ่งไม่รู้ นั่นแหละก็เจริญยิ่งขึ้น คือ เกิดมากขึ้นสะสมทับถมมากยิ่งขึ้นซึ่งไม่เป็นประโยชน์เลย แม้แต่น้อย

ด้วยเหตุนี้ แต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ควรที่จะได้เข้าใจจริงๆ ไม่ประมาท ไม่เผลอ ไม่ข้าม เพราะความลึกซึ้งของสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะรู้ได้โดยง่าย แม้พระองค์เองเมื่อครั้งที่ เป็นพระโพธิสัตว์ก็ได้ทรงบำเพ็ญพระบารมี (คุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) ทุกประการ นานแสนนาน กว่าที่จะได้รู้ความจริงที่กำลังปรากฏในขณะนี้ แสดงให้เห็นเลยว่า ความจริงในขณะนี้รู้ได้ยาก เป็นสิ่งที่ลึกซึ้งมากซึ่งก็ควรที่จะได้ฟังพระธรรมตลอดชีวิต เพราะเหตุว่า ฟังพระธรรมก็เพื่อเข้าใจสิ่งที่มีจริง เพื่อรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว เพื่อที่จะละความไม่รู้ เพื่อความรู้และความเจริญในคุณธรรมความดีจะได้เพิ่มขึ้นต่อไป ซึ่งเป็นการได้รับสาระประโยชน์จากการได้เกิดมาเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ที่เกิดมาแล้วได้ฟังพระธรรม ได้เห็นคุณค่าในแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ดีแล้วซึ่งแต่ละคำล้วนเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]